

HANS URS VON
BALTHASAR:

Keresztút

I. Jézust halálra ítélik

„Az övéi közé jött, de nem fogadták be”. Az egész világ ítéli most el Teremtőjét és Megváltóját. Az az emberiség, amely keresztényekből, zsidókból és pogányokból áll. S az ítélet abból a maroknyi csoportból származott, akik követték Jézust. Attól a Júdástól, aki úgy találta, nem elég hatékony ez a Messiás történelmi szinten. Ezért aztán eladta őt a zsidóknak, akik hatalomra és politikai szabadságra vágyódtak. Péter megtagadta őt, a többiek pedig elmenekültek.

Ez a születőfélben lévő egyház képe az igazság óráján, minden szépítés nélkül. Ám a zsidók sem ismerik fel Jézusban azt a politikai Messiás-eszményt, amelyet felépítettek maguknak, s amely oly távol esett Ábrahám hitétől. Maguk rántják le álarcutat, amikor ezt mondják Pilátusnak: „Nincs más királyunk, csak a császár”. Pilátus, aki pogány, igyekszik szabadon bocsátani Jézust, ezt azonban nem sikerül elérnie; ekkor enged, hogy meg ne sérüljön a béke Jeruzsálemben.

És senki sem akarja magára vállalni a felelősséget! Júdás visszaviszi a pénzt. A zsidók Jézusban az istenkáromlót látják, akit jogosan ítélnék el. Pilátus mossa kezeit. Mindenki felelős, de senki sem vállalja magára a dolgot. Egy bűnös sem ismerte fel Istent olyanak, amilyen Ő valójában. „Isten mindenkit az engedelmességbe zárt, hogy mindenkivel irgalmat gyakoroljon” (Róm 11,32): keresztényekkel, zsidókkal és pogányokkal.

Te, Istenünk és Urunk, akit mi mindnyájan elítéltünk, irgalmazz nekünk! Már az is irgalmadat tanúsítja számunkra, hogy magadra vállaltad elutasításunkat hatalmad ellenére.

II. Jézus vállalára veszi a keresztet

Uram, te elfogadod az emberektől azt a keresztet, amelyet öröktől fogva magadra vállaltál a szeretet legteljesebb tökéletességében, amint ezt kijelentetted mennyei Atyádnak. Nem az emberek választottak téged bűnbaknak, hogy rádrakhassák bűneiket — te magad vetted azokat magadra, saját magasztos és szabad döntésed szerint. Ha nem így történt volna, egész szenvedéstörténeted elvesztette volna hatékonyságát. Ha ugyanis egy idegen emberre terheljük bűneinket, az azt jelenti, hogy csak magunkat akarjuk megmenteni.

Nem is Atyád volt az, aki rádhelyezte a bűnök súlyát; a Szent-

háromság együttes döntése volt a bűnökbe elmerült világ megváltása. Te a szeretet Szentlelkében magadat ajánlottad fel az Atyának, hogy a kereszten beteljesítsed a teremtés művét, az Atya pedig — ugyancsak a szeretet Szentlelkében — megengedte ezt a számodra. Senki se képzelje azt, hogy az Atyaisten küldte keresztre a Fiát, hogy ezzel helyreállítsa az igazságosságot a mennyben és a földön. Minden a szabad szeretet és a kegyelem műve volt. János evangélista egyenesen így fogalmaz: „Jézus a keresztet saját döntése alapján hordozta” (*‘baiulans sibi crucem’*).

Jézus egész életében az önátadásnak erre az utolsó tette szegezte pillantását. Enélkül minden hiábavaló lett volna. Szónoklataival és csodáival nem térítette meg a népet és a nép vezetőit, csak a mind teljesebb elutasításra juttatta el őket. Végül éppen csodái miatt ítélték el (Jn 11,47-48). Ő ezt előre látta: „Meg kell keresztelkednem keresztséggel! Mennyire égek a vágtyól, hogy ez beteljesüljön” (Lk 12,50).

Üdvöz légy, drága keresztfa! Téged követve végre hatékonyan bizonyíthatjuk az egész világnak Isten szeretetét.

III. Jézus először roskad le a kereszt alatt

A Biblia nem szól semmit Jézus első elestéről, sem a többiről, amelyek még várnak rá a keresztúton. De emlékeznünk kell rá, hogy el kellett szenvednie a szörnyű ostorozást: sok embernek már önmagában ez is a halált jelentette a fájdalom és a kimerültség miatt. Szent fejére botütésekkel ráhúzták a tövisből font koronát. Azon lepődünk meg inkább, hogy Urunk még tiszta öntudatánál van, amikor a gerenda emberfölötti súlyát vállára helyezik.

Amit ezzel elvárnak tőle, nyilvánvalóan túlzás. Mindaddig, amíg az embernek még van belső ereje a fájdalom elviseléséhez, nem volna túlzás ezt tenni. Urunktól azonban olyat várnak el, ami minden mértéken túl van. Ezt csak akkor értjük meg igazán, ha arra gondolunk, hogy elgyengült vállaira nem csupán két fagerenda súlya nehezedik, hanem minden ember bűne is, Ádámtól kezdve a legutolsóig. Hogy ez pontosan mit is jelent, azt nem fogjuk fel soha, mert csak egyetlen személy, Isten Fia vehette magára ezt a felfoghatatlan terhet.

Érthető, hogy ez a súly ismételten a földre nyomja. A teher szinte felőrli őt. „Féreg vagyok, nem ember” — mondja róla egy zsoltár. Mindezért felelősséget viselünk mi is. Minden egyes bűnünk, amellyel megvetjük Isten szeretetét, olyan, mintha belerúgnánk a földrerokadt Úrba.

Nem segíthetnének-e a jóakarátú emberek a keresztet hordozó Megváltónak? Vannak olyanok, akik szeretnék ezt megtenni. A következő négy stációnál ilyenekkel találkozunk.

Bocsánatért esedezünk most az Úrhoz, amiért mi is fölösleges súlyokkal terheltük vállait.

IV. Jézus édesanyjával találkozik

Mária, az édesanya, pótolhatatlanul fontos szerepet töltött be Jézus fogantatásakor és születésekor, és most ugyanolyan nélkülözhetetlen kinszenvedésében és halálában. Nincs ember, akinek ne volna társa. Most mégsem elég Jézus számára az a két gonosztevő, akit vele együtt feszítettek keresztre — a bűn nélküli Asszonyra, Szűzanyjára van szüksége. Jézus most teszi Máriát misztikus Teste, az Egyház Szűzanyjává. Hogy azzá lehessen, előbb részt kell vennie Fiával a szenvedések szenvedésében; csak Jézus halálrávált testéből fog vér és víz kifolyni, vagyis az Egyház szentségei; csak lelki értelemben átdöfött szíve teheti Máriát a Fiú jegyese, vagyis az Egyház ősmintájává és édesanyjává. Máriának részt kell vennie abban is, hogy Jézus majd úgy érzi: Isten elhagyta őt. „Amint az Atya elhagyott engem, úgy hagylak el én is téged. Íme, új fiad, János, kedves tanítványom, aki lelkileg egy Péterrel, az egyházi egységet jelképező személlyel.” Jánoson keresztül lép be a Szeplőtelen Anya, Mária, a péteri egyházba, és annak középpontjában minden hívő számára együtt könyörög a Szentlélekért, amely egyszer régen beárnnyékolta őt Názáretben. Mária csak emberi lény, nem ember-isten, aki képes a világ bűneit hordozni. Mégis, ennek ellenére, részesévé válik ennek az emberfölötti szenvedésnek. Nincs más feladata, csak annyi, hogy ne lázadjon, csak újra mondja ki azt az „igen”, egészen a szörnyűség végéig. Egyetlen lénytől, egyetlen anyától, egyetlen nőtől sem lehetett ennyit elvárni: a szívébe döfött hét tör csak szelíd szimbólum fájdalomához képest. Az Apokalipszis látnoka úgy látta őt, amint ég és föld között lebeg, és hangosan kiáltozik szülési fájdalmában. Keresztény voltunk Istentől jövő kegyelmét részben neki is köszönhetjük. Tudták ezt az egyházatyák: a keresztény atya Isten, és édesanyja a máriai Egyház. Most, a keresztúton, nem vehet el semmit Fiától. Ő csak azt mondhatja ismét: „Igen”, és együtt járhatja vele a Golgotára vezető utat. Ez a keresztény logika: Ő az, aki mindent hordoz, mégis fennmarad a számunkra egy rész, hogy kivehessük részünket a megváltás termékenységéből.

V. Cirénei Simon átveszi a keresztet

Mária ott áll, hogy részt vegyen Jézus keresztútjában a legmélyebb fájdalom idején. Simon viszont az a közember, akit váratlanul ér a találkozás, amikor más dolga van. Munkából jön, talán siet haza enni. Az evangélisták hangsúlyozzák, hogy kényszerítik a kereszt hordozására, ami már túl nehéznek bizonyul Jézus számára. Talán a két gerendából az egyiket rakják az ő vállára, hiszen Jézus még kétszer fog elesni a másik súlya alatt.

Hányan vagyunk, akikre hirtelen olyan súly nehezedik, amire nem készültünk fel, és amit kényszerűségből veszünk magunkra. Betegség vagy haláleset; kiutasítanak a hazánkból, kifogatnak a tulajdonunkból vagy éhínség sújt le ránk; olyan csapások, ame-

lyek nap mint nap emberek millióinak jutnak osztályrészül. A szenvedést, tudjuk, el kell viselnünk, a lázadás nem vezet semmire. Marad tehát a belenyugvás. Az ember ilyenkor kimondja, amennyire képes rá, a maga szegényes „igen”-jét.

S anélkül, hogy tudnánk róla, ilyenkor mi is segítünk Jézusnak vinni a keresztet. A leghalványabb kis „igen”, az, hogy beletörődünk a ránk kényszerített szenvedésbe — a helyes útra terel minket, és kegyelemmé alakul át anélkül, hogy mi ennek tudatában lennénk, még akkor is, ha minden erőnkkel azon vagyunk, hogy elmeneküljünk a szenvedés elől. Ezt nem tagadja meg tőlünk senki, hacsak nem szegülünk szembe a ránk kényszerített dolgokkal, hanem elfogadjuk azokat, mint egy „felsőbb erő”, Isten által ránk szabott terhet.

A türelmes Jób is, aki keserű szavakkal szólt meg nem érdemelt és mértéktelen büntetéséről, mégis képes volt ezekre a magasztos szavakra: „Az Úr adta, az Úr elvette: áldott legyen az Úr neve.” Ernyi elegendő volt ahhoz, hogy az Úr végül a jók közé sorolja. Mít kell hát tennünk? Nem szabad tiltakoznunk Isten ellen és az ellen, amit Ő elvár tőlünk. Amennyire csak képesek vagyunk, türelemmel kell elviselnünk a terhet, és ha képesek vagyunk rá, még köszönetet is kell érte mondanunk. A szenvedés annak a jele, hogy Isten komolyan vesz minket, társul helyez Fia mellé az úton.

Bátorság hát, testvérek! Igyekezzünk zúgolódás nélkül hordozni a keresztnek azt a részét, amelyet talán nem is ismerünk fel. Az Úr érettünk sokkal többet elvisel.

VI. *Veronika kendőjével letörli Jézus verítékét*

Veronika alakja nem szerepel a Bibliában. A keresztúton azonban sok nő halad mellette. Jelenlétükkel nem csupán az Úrhoz való tartozásukat akarják megvallani, hanem segíteni is szeretnének, bár tehetetlenek. A tanítványokból álló egyház most a kedves tanítványon kívül e nőkből tevődik össze. S az Egyház nőnemű, hiszen Krisztus jegyese. Abban is asszonyi, ahogyan hitét és bensőséges hűségét kimutatja iránta, mint Veronika a kendővel. Jézus szenvedő arcvonásait belevési ezekbe a készséges lelkekbe (nem rejti el fizikai arcvonásait sem előlünk, amint azt — számos kutatás eredményeképpen — a torinói lepel tanúsítani látszik).

A keresztény, akinek szívében ott van Krisztus arcának lenyomata, felismeri képmását a szenvedő testvérek vonásaiban. „Amit a legkisebbnek tesztek, nekem tettétek.” Bárki felajánlhatja anyagi segítségét a szenvedőnek — ilyen ez a tapintható kendő is, amely a verejtéket felitatja. Vagy ha ezt nem teheti meg, legalább a mások érzéseivel vagy szenvedésével együttérző lelkét kínálhatja fel, ami ugyancsak nagy segítség lehet. A világ végtelen fájdalomával szembesülve, ami naponta felénk süt az újságokból, érezzük, hogy nem vagyunk képesek hatékony segítséget adni. „Két kenyér és néhány hal: de mi az ennyinek?” Viszont mindig imádkozhatunk a vi-

lág fájdalmáért, és az Úrnak mindenkor megvan a hatalma, hogy szegényes imáink nyomán végbevigye a kenyérszaporítás csodáját.

Az, hogy arcvonásait Veronika kendőjén hagyta, olyan, mint egyfajta ígéret: Ő, aki mindenkiért szenvedett, kész mindenkinek megadni a segítséget és az üdvösséget.

Uram, véisd arcvonásaidat az én lelkembe is!

VII. Jézus másodszor roskad le a kereszttel

Isten Fia erejének ez a megfoghatkozása, ami rémülettel tölt el bennünket, eszünkbe idézi a mondatot: „Isten annyira szerette a világot, hogy egyszülött Fiát adta érte” (Jn 3,16), hogy a világ bűnének rettenetes terhét viselje, és alatta össze is rogyjon, mint ember. Mi játszódhat le az Atya szívében, amikor mindezt látja, és ezt mondja magában: ezt megengedtem egyszülött Fiamnak, mert kérte, hogy megtehesse?

Nincsenek rá szavaink, hogy leírjuk az Atyának tiszta szeretetből fakadó „együttérzését” bűnös teremtményei iránt. Szent Ignác azt mondja a lelkigyakorlatos könyvében, hogy gondoljuk meg, „mennyre törődik velünk az Isten, és mennyire úgy viselkedik, mint aki nehéz munkát végez” (236). Isten Fia nem úgy veszi a vállára a világot, mint az erős Atlasz: itt látjuk, hogy a világ iránti szeretetből egyszerűen összerogy terhe súlya alatt!

Mindig választ várunk arra a kérdésünkre, hogy vajon Isten miért enged meg ennyi szenvedést a Földön. Az egyetlen válasz, amit Ő ad nekünk, itt található: „Isten annyira szerette a világot, hogy egyszülött Fiának megengedte”, hogy összeroskadjon alatta. Isten azonban csak egy van: ugyanaz a végtelen szeretet van meg a Fiú szeretetében is, aki annyira szeretett minket, hogy magára vette bűneinket, s így az Atya ismét szeretett gyermekeivé fogadhatson bennünket. A Szentlélek az Atya és a Fiú közötti szeretet egysége; ugyanazok az érzések kötik őket össze, s mi, szegény bűnösök, vagyunk ennek élvezői.

Nem szabad túl sokat gondolnunk szenvedéseinkre, hiszen azok eltörpülnek ahhoz a roppant teherhez képest, amit Isten magára vállalt miértünk. Ha együtt vihetünk vele egy kis darabot, az a kegyelem ajándéka.

VIII. Jézus szól a síró asszonyokhoz

A szörnyű konfliktus egyre közelebb kerül: Jézus kínszenvedése és Izrael népe.

Nem kerülhetjük meg a tényt, hogy Izrael nem ismerte fel a Messiást, akit várt, és halálra ítélte őt. Ugyanakkor természetesen azt is el kell mondanunk, hogy a pogányok és a keresztények is éppúgy felelősek a haláláért. Ám most Jézus, az elítélt Messiás nem hagyhatja, hogy Izrael asszonyai vigasztalják: „Inkább magatokat és fiaitokat sirassátok”, ne engem. Jézus előre látja a közeli

pusztulást, amely Jeruzsálemre, sőt Izrael történetére vár a közeljövőben. Látja azt a már bekövetkezett elválást, amit nem lehet együttérző könnyekkel semmissé tenni. „Hányszor akartam egybegyűjteni fiaidat, de ti nem akartátok” (Lk 13,34). Isten népe nem vigasztalhatja Isten Fiát akkor, amikor elítéli. Itt szembe kell néznünk az isteni terv érthetetlen keménységével, amelyen Szent Pál is elgondolkodott. Amikor igyekezett mélyebben megérteni az Izrael és a pogányok közötti kapcsolatot, a következő szavakban tört ki: „Milyen kifürkészhetetlenek az isteni rendelések, milyen átláthatatlanok az ő útjai” (Róm 11,33). Talán az Izraelnek jutó sanyarú sors Pál szerint nekünk, a pogányokból lett keresztényeknek hasznunkra válna? Ki értheti ezt? De ha mi üdvösségünket Izrael balsorsának köszönhetjük — természetesen Isten kegyelmi vezetése révén —, hogyné lennénk Izrael iránt a legmélyebb hálára kötelezve? Ez a hála egyben közbenjárás, és ugyanakkor teljesen emberi köszönet is, bármilyen nehéznek látjuk is ezt néha. Vagy sorsukra hagyhatjuk-e ezeket az asszonyokat, akik magukat és gyermekeiket siratják? Talán megtehetné-e ezt maga az Isten, akiről megmondattott, hogy Izraelnek tett ígéreteit nem bánja meg?

*Szűzanya, Jeruzsálem leányaival
te is felmész a Káloáriára,
te is ott sírsz.*

*Nem magadat siratod, aki a hitben és engedelmisségben
az Atya akaratát teljesítéd;
és nem is őmiatta sírsz, Fiad miatt, aki ártatlan és szent.*

*Te az emberek bűnét siratod
— akik szintén a Te gyermekeid.
A te sírásod, figyelmeztetésed és könyörgésed
hozzánk is elér:
ne fojtsátok el az igazságot, ne üldözzétek az ártatlanságot,
ne öljétek meg a szeretetet.*

IX. Jézus harmadszor roskad le

Talán nem túl merész dolog azt állítanunk, hogy Krisztusnak ez a harmadik elbukása éppen Izrael népéért történik. Nem elképzelhető-e, hogy a Messiás számára az volt a legnagyobb fájdalom, hogy saját népe nem ismerte őt fel, és végül a leggyalázatosabb halálra ítélte? Nem feledkezhetünk meg róla, hogy ez volt első számú küldetése: összegyűjteni Izrael szétszéledt juhait. Elsősorban azért jött, hogy Izrael isteni küldöttei sorában utolsóként elhozza a beteljesedést. Ennek kifejezetten tudatában volt, és ezt ki is jelentette. Az a

tény, hogy nem ismerték fel Messiásként, a legsúlyosabb vereséget, a legnagyobb megaláztatást jelentette a számára.

Hogyne válna éppen Izrael üdvösségére e legvégső teher? Jeruzsálem leányainak könnyei hogyan vegyülnének Jézusnak Jeruzsálemért kiontott könnyeivel (Lk 19,41), amikor a Város nem ismerte őt fel, s amikor Ő is megsiratja annak közeli végét, amint az asszonyok is őt?

Ha úgy van, amint Szent Pál mondja, és végül „egész Izrael megmenekül” (Róm 11,26), kinek, ha nem a Messiásnak az érdeméért volna így, aki időközben az egész emberiség üdvözítője lett? Róla méltán feltételezhetjük, hogy kinszenvedésébe belefoglalta Izrael népének minden szenvedését az évszázadok során? E megmenekülés csöndes előjátékának látszik, amit Lukács beszél el: Jézus kereszthalála után az egész nép, „amely látta, mi történt”, sőt azok is, akik kigúnyolták őt a kereszten függve, „mellét verve indult haza” (Lk 23,48).

X. Jézust megfosztják ruháitól

Minek akkor a ruha, amikor egy ember testét fel akarják szegezni egy fára? Jézus testét megfosztják attól, amit még magán visel. Így a katonák számára kényelmesebb a munka. A Paradicsom óta a bűnös ember eltakarta testét fügefalevéllal, állatbőrökkel, azután mindenféle ruházattal egészen a mai kor ruhakölteményeiig. Most lehull minden lepel, és a végső, új Ádám eredeti, teremtett alakjában áll az Atya elé, amint szabadon magára vállalta a világ összes bűnét és a régi Ádám minden szégyenét. Az Atyának mindent kendőzetlenül kell szemlélnie: mindazt, akit ő alkotott, mindazt, aki eltávolodott tőle, és azt, aki visszahozza hozzá az elveszetteket. Mindez ebben a testben válik láthatóvá. A kereszttel így lesz a világ nyilvános gyónása.

És ugyanebben a testben az is látható, amit az Atya az embereknek ad ajándékképpen. Istennek nincsenek értékes kincsei; az ezredévek leforgása alatt mindössze ezt a mezítelen testet adja az embereknek mindig, amikor az Eucharisziát megünneplik. „Krisztus Teste” — mondja a pap, miközben áldoztat, „aki elveszi a világ bűneit”. Ez a test a ti bűneiteket, a rajta ejtett sebeket viseli magán.

Az Atya, amint meglátja mezítelen Fiát, a régi Ádámot, aki mindegyikünkben ott rejtőzik, már csak a végleges, új Ádámon keresztül szemléli.

A fájdalomak Anyja is, amikor meglátja mezítelen Fiát, arra az órára gondol, amikor ez a test méhében megfogant, és arra, amikor megszületett. Amit most átél, olyan, mint egy második szülés, ami még az előzőnél is termékenyebb, ha lehet ezt mondani: a mennyei Atyával együtt az egész emberiségnek adja oda az önmagát szabadon feláldozó szent testet, a legfájdalmasabb szabadságban.

XI. Jézust a keresztre szegezik

„Nem tudják, mit tesznek”. A keresztfára szegezik, hogy végképpen megszabaduljanak tőle, és egyben örökre, szilárdan hozzászegezik őt ehhez a Földhöz. Úgy szegezik oda, hogy mozdulni se tudjon, és éppen evvel teljesítik akaratát, hogy mindörökre mozdulatlanul velünk maradhasson. Ezen nem változtat semmit a feltámadás és a mennybemenetel sem. Nem az ember ereje kényszeríti őt a földre: ő maga akarja úgy, isteni szabadságában, hogy velünk maradjon mindvégig és még azon is túl. Keresztre szegezett szeráf alakjában stigmáit megadja Szent Ferencnek is. És amikor visszatér az utolsó ítéletre, az ő jele, a kereszt tűnik fel az égen (Mt 24,30). Sőt, azt is mondhatjuk, hogy a világ teremtésekor, amikor Isten szétválasztotta az elemeket, vízszintesen és függőlegesen, már megjelent a világ fölött az a jel, amely történelmének beteljesedését jelentette. „Minden benne áll fenn, minden örte lett teremtve” (Kol 1,16-17), ezért az eseményért, amikor Isten, tökéletesen szabadon, hagyja magát fölszegezni a világ keresztjére.

Ez a szeretet misztériuma, amely meghaladja minden emberi ideológia és vallás elképzeléseit. Az emberi test számára ez a legnagyobb szenvedés. Mégis — János evangélista szerint — ez az emberré lett Isten szeretetének legtökéletesebb megdicsőülése. E misztériummal szemben, amelyet egyetlen ember sem láthatott előre, csak térdet hajthatunk mi is, hálás dicsőítéssel.

XII. Jézus meghal a kereszten

Jézus a Föld és az ég között függ, magára vállalta még a bűnös ember állapotát is, a mennyben lakozó Atyától való eltávolodást; ám éppen ezzel állítja helyre kettejük egységét. Jézus kiterjeszti két oldalra karjait: a bűnös felé, aki hozzá fordult, de a másik felé is, aki másfelé tekint, s ez nem háríthatja el a felé kiterjesztett kezét. Amiképpen a függőleges vonal áthidalja az ember és Isten közötti távolságot, a vízszintes vonal is eléri a világ határait. Ezért mondhatták azt az egyházatyák, hogy a kereszt magában hordja az egész teremtett világ dimenzióit. Berne vannak a történelem dimenziói is, mert itt, ebben a három végeláthatatlan órában, összegyűlt minden bűn, az elsőtől az utolsó emberig. Egyetlen bűn sem maradt elégtétel nélkül. Ezzel megnyílt az égbe vezető út: ez hitigazság. A haldokló utolsó szavaiban benne van az egyházra hagyott végrendelete: az Atya megbocsáthatja, meg kell, hogy bocsássa bűneinket nekünk, tudatlanoknak és nyomorultaknak, a Húsvét lesz a nagy földoldozás. A szeplőtelen Anya az Egyház szívében foglal helyet, s az, minden bűne ellenére, meg fogja őrizni ezt a szeplőtelen magot. A kereszt elhagyatottsága a legfontosabb elem, ez szerzi meg számunkra tartósan a bebocsáttatást az Atyához. A vérét hullató test szomjúsága végtelen forrássá válik, s a keresztség vize és az Oltá-

riszentség vére oltják szomjunkat. A halál kiáltásában Isten elmondja nekünk mindazt, amit emberi szavakkal már nem lehet elmondani: a végtelen szeretet meghalad minden beszédet. Jézus a föld felé lecsukott fővel árasztja ki Lelkét, hogy az Egyháznak adja Húsvét napján. Így teljesedett be minden tökéletesen!

*Mária, a kereszt Szűze: az élet fája mellett
te vagy az engedelmes és hűséges emberiség, aki
szavaidban jámbor vagy, a követésben erős, és nyitott a Szentlélekre.*

*Mutasd meg nekünk, Anyánk, Fiad „órájának” misztériumát:
a dicsőséget a megaláztatásban, a királyságot a szolgálatban,
a mi életünket az ő halálában.*

*Ez azonban a Te „órád” is, ó Szent Szűz,
a szülés órája a hitben, a fájdalomban, a Szentlélekben;
erre az új szülésre mondja a haldokló Jézus:
„Asszony, íme a te fiad”.*

XIII. Jézus testét leveszik a keresztről, és átadják anyjának

Lám csak, van ott valaki, aki ölébe veszi a keresztről levett testet, valaki, aki méltó befogadni az egész világért elszenvedett fájdalmat. Mind a hét tör belehatolt az anyai szívbe, és minden egyes tör egy újabb „igen” volt a Fiú szenvedésére. Alapjában véve teljesen érthetetlen, hogyan lehet, hogy ember nem képes mást mondani, csak „igen”-t, még a legfelfoghatatlanabb fájdalomra is.

Ebben a határtalan „igen”-ben lett Mária az a megváltott föld, amely térdeire fogadhatja a halott Megváltót. Már ebben a néma képen is nyilvánvaló, hogy az egész kinszenvedés nem volt hiábavaló: Mária az emberiséget képviseli, amely hálával fogadja az ég áldását, még akkor is, ha ez végtelenül kínzó fáradsággal párosul.

A Fiú testét végül nem valami érzéketlen, hideg matéria fogadja be — emlékezzünk rá, hogy a matéria a mater, anya szóból származik —, a föld öle, amely befogadja, mindennek ellenére anyaöl, amelyből termékenyen lép elő valami. Ez a teremtett szeretet ösképe, amely egy látható teremtményben, Szűz Máriában éri el tetőfokát.

Ezért a halott fiát tartó Szűzanya képe nem pillanatfelvétel, hanem állókép. Telve van titokzatossággal, mivel az anyaöl, amelyben itt a halott Fiú fekszik, termékenységet éppen annak az élet-telen testnek köszönheti, amely az anya karjai közt pihen.

*Ó Mária, szűzi öledben fekszik
élettelenül Fiad teste:
Te vagy az élő irgalom,
amint anyai karjaidba fogadsz
minden eltévelygett testvért,*

*minden sebesült embert,
minden meggyilkolt gyermeket.*

*Taníts meg minket, Ó Édesanyánk,
a tiszta irgalomra,
amelyet egyedül a szeretet táplál;
a határtalan irgalomra,
amely nem ismer korlátokat;
az éber irgalomra,
amely az ember fájdalomra fölé hajolva
az égre emeli könyörgő tekintetét.*

XIV. Jézus testét sírba teszik

II. János Pál pápa
minden évben,
nagypénteken végigjárja
a hagyományos
keresztutat a
Colosseumban. Erre az
alkalomra egy-egy neves
személyiséget szokott
felkérni arra, hogy írjon
elmélekedéseket a
keresztúthoz. 1988-ban
Hans Urs von
Balthasar-ra esett a
választás: arra a világhírű
teológusra, akit a pápa
röviddel azelőtt nevezett
ki bíborossá, s aki még
abban az évben,
nyolcvanhárom éves
korában meghalt. Az
elmúlt évek keresztúti
elmélekedéseit 1995-ben a
Libreria Editrice Vaticana,
a Vatikán könyvkiadója
könyvecske alakjában is
megjelentette *Via Crucis*
címmel. E keresztúti
elmélekedések magyar
fordítását a Viglia kiadó
hamarosan megjelenteti.

Az a tény, hogy Jézus gyolcsokba burkolt teste három napig pihen a sírban, kizárja a tetszhalál minden feltételezését. Meghalt, amint meghal minden ember, aki anyától született. Egy nagy sziklatömb jelzi a történetek végérvényességét: mindaz, amit eddig végigélt, most már végleg a múlté.

És mégis, Jézus halála, ez a teljesen valószínű halál, különbözik minden más haláltól. Mint egyetlen a maga nemében, ez volt az örök isteni szeretet legtökéletesebb kifejezése, márpedig a szeretet a legelőbb valóság, nem halhat meg soha.

Pontosabban szólva a szeretet, amikor úgy dönt, hogy emberileg meghal, ezen a módon megmutathatja, hogy a halált is képes átalakítani a szeretet eszközévé. Ezt egy keresztény számára nem olyan nehéz felfogni. A szeretet nem más, mint tökéletes önatadás, lemondás minden önzésünkről, hogy teljesen a szeretett lényé lehessünk. Ez talán nem a halálnak egy válfaja? És amikor valaki keresztényként életét teljesen felebarátja szolgálatába állítja, nem hal-e meg akkor saját maga számára? Ha pedig Jánossal azt állítjuk, hogy Isten a szeretet (1Jn 4,8), talán nincs-e jelen Isten végtelen háromságos életében is az önmagából való kilépés? Isten ugyanis annyiban Atya, amennyiben önmagát teljesen átadja a Fiúnak, és ez ugyanígy áll a Fiúra és a Szentlélekre. Ezért a keresztény ember, aki Isten és a haldokló Jézus nyomában jár, saját halálát is az élő szeretet cselekedetévé teheti, ha ráhagyatkozik Isten karjaira.

Jézus meghal, és eltemetik: ezt Szent Pál is kifejezetten hangsúlyozza (1Kor 15,4). Minthogy azonban halála a legelevenebb halál, a sír nem tarthatta őt fogva: ő lett az „elszülött a feltámadottak közül”, és „amint mindenki meghalt Ádámban, úgy Krisztusban mindenki elnyeri az életet” (1Kor 15,22-31).

Domokos György fordítása